

1 Keskustanuorten aluevaaliohjelma 2025

2

3

4 Johdanto

5 Keskustanuorten tavoitteena on oikeudenmukainen ja rohkeasti uudistuva Suomi, jossa
6 apua saa matalalla kynnyksellä hyvinvointialueilta, oli kyseessä sitten murtunut jalka tai
7 mieli.

8 Tällä hetkellä Suomen väriä määrittää hyvinvointialueiden osalta paljolti keskustan vihreä,
9 mitä haluamme pitää yhä kiinni tuomalla valtuustoihin myös nuoria päättäjiä, jotka ovat kiinni
10 niin tässä päivässä, kuin huomiossa. Keskustanuoret haluaa tulevaisuudessakin olla
11 rakentamassa hyvinvointialueita, jotka luovat arjen turvallisuutta jokaisen ihmisen lähelle
12 takaamalla laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut koko Suomeen.

13 Suurena tulevaisuudenhuolena Keskustanuoret näkee hyvinvointialueiden
14 kokonaisrahoitustilanteen, joka uhkaa kaventua valtion taloustilanteen vuoksi.
15 Keskustanuoret muistuttaa, että hyvinvointialueet ovat uusi, vasta vuoden 2023 alusta
16 syntynyt tapa järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelut. Uusi vaihe
17 velvoittaa myös resurssien panostamiseen, jonka vuoksi Keskustanuoret vetoaa myös
18 hyvinvointialueiden kokonaisrahoksesta päättävään valtioon – ensivaiheen resursseilla on
19 merkitystä alueiden tulevaisuudelle, ja merkityksellisen tulevaisuuden luominen vaatii myös
20 nykyisyyden muistamista.

21 Huomisen Suomi vaatii rohkeita päättäjiä, jotka uskaltavat katsoa huomiosen luottamuksella.
22 Keskustanuoret haluaa, että hyvinvointialueilla uskalletaan myös kokeilla uutta ja uudistua
23 sekä tarjota vaihtoehtoja jo olemassa olevien vaihtoehtojen lisäksi – se on alueiden etu.

24 Hyvinvointialueiden päätöksentekoon tarvitaan nyt rotia sekä uskoa tulevaan. Talouden alle
25 ei saa unohtaa ihmistä, jonka hätä ja avuntarve on todellinen. Jonojen lyhentämisen rinnalla
26 on uskallettava satsata ennaltaehkäisyyn, jotta entistä raskaammilta palveluilta
27 tulevaisuudessa vältyttäisiin.

28

29 Terveyspalvelut

30 Keskustanuoret näkee tärkeänä, että kun apua tarvitaan, sitä on myös saatavilla oikea-
31 aikaisesti ja oikeassa paikassa.

32 Mikäli ongelmat pitkittyvät, ne usein pahenevat ja jopa kroonistuvat. Hyvinvointialueen
33 palvelut ja hoitoketjut täytyy koota yhteen saumattomaksi kokonaisuudeksi, jotta ihminen saa
34 oikeanlaiset palvelut oikeaan aikaan ja oikealla terveydenhuollon tasolla huolimatta siitä,
35 käyttääkö palveluita osittain myös työterveydessä tai ylioppilaiden terveydenhoitosäätiössä.
36 Oikea-aikainen hoito vähentää terveydenhoidon kokonaiskuormitusta ja saa siten luotua
37 myös kustannussäästöä.

38 Keskustanuorille on tärkeää, että tulevaisuudessa sosiaali- ja terveyspalveluissa otetaan
39 huomioon ihmisen koko elämäntilanne. Tämä edellyttää saumatonta yhteistyötä eri
40 toimijoiden kesken, myös hyvinvointialueiden, kuntien ja oppilaitosten välillä.

41 Myös digitaaliset palvelut voivat parantaa ja nopeuttaa hoitoa, vaikka eivät kaikissa
42 tilanteissa korvaa kasvokkaista kohtaamista. Keskustanuoret tunnistaa todellisuuden, jossa
43 yhä useampi nuori asuu monipaikkaisesti esimerkiksi kahdella paikkakunnalla vaikkapa työ-
44 opiskelu- tai perhesuhteiden vuoksi – hyvinvointialueiden on tunnistettava, että palveluille voi
45 olla tarve myös aluerajan ylitse.

46 Suomessa merkittävää ennaltaehkäisevää työtä tekevät julkisten ja yksityisten
47 terveyspalveluiden lisäksi myös lukuisat järjestöt ja säätiöt. Keskustanuoret näkee, että
48 tämän työn arvo tulee nähdä yhä merkityksellisempänä yhteiskunnallisesti tuomalla
49 hyvinvointialueiden hoitoketjuun mukaan myös yhä vahvemmassa roolissa nämä tahot.

50 Jokaisella hyvinvointialueella on tarjottava alle 25-vuotiaille sekä opiskelijoille mahdollisuus
51 maksuttomaan ehkäisyyn. Todistetusti maksuttomalla ehkäisyllä voidaan tehokkaasti
52 ehkäistä sukupuolitautien leviämistä sekä ei-toivottuja raskauksia ja abortteja. Keskeinen
53 seikka ehkäisyneuvonnassa on tieto palveluista, palveluihin pääsy sekä palveluiden
54 saatavuus. Seksuaaliterveys on jokaisen oikeus.

55 Keskustanuoret korostaa, että työssään viihtyvä henkilöstö on edellytys laadukkaasti
56 toteutuille palveluille. Hyvinvointialueilla on panostettava työhyvinvoinnin johtamiseen, ja
57 tunnistettava erilaisten ihmisten johtamisen tarpeet. Työ on usealle ihmiselle arjen
58 perusyksikkö, jossa haluaa myös onnistua sekä menestyä - mahdollisuus edetä työuralla on
59 usealle merkittävä kannustin pysyä työssään. Kannustava työyhteisö, jossa tunnistetaan
60 erilaiset elämänvaiheet sekä urahaaveet on edellytys hyvinvoivalle työntekijälle.

61 Keskustanuoret tunnistaa hyvinvointialueiden mahdolliset saatavuushaasteet
62 terveydenhuollon osaajien keskuudessa. Keskustanuoret näkee tarpeen niin lyhytaikaisiin
63 kuin pitkäaikaisiinkin toimiin, jotka lievittävät vakavaa henkilöstöpulan tilannetta. Ratkaisuina
64 voi toimia esimerkiksi koulutuspaikkojen lisääminen pula-aloilla, houkuttelevuuden
65 lisääminen ja työperäisen maahanmuuton kasvattaminen. Merkityksellistä on myös arvioida
66 mahdollisuuksia ohjata ammattilaisten työaikaa yhä enemmän konkreettiseen asiakastyöhön
67 ja vähemmän hallinnollisiin tehtäviin.

68

69 **Mielenterveys- ja päihdepalvelut**

70 Korulauseet juhlapuheissa eivät enää riitä - on korkea aika paneutua nuorten
71 mielenterveysasioihin tehokkaasti. Nuorten mielenterveyskriisi on tikittävä aikapommi, joka
72 voidaan ratkaista, mikäli ympäri Suomen aluevaltuustoista löytyy asian suhteen oikea
73 tahtotila ja osaamista.

74 Keskustanuorille jokainen mieli on arvokas - mielenterveysongelmiin sairastuminen on paitsi
75 ihmisen inhimillinen tragedia, myös yhteiskunnallinen ongelma, joka pitää tuoda näkyväksi
76 ratkaisuhakuisesti. Mielenterveysongelmista on tulossa kovaa vauhtia mittaamattoman kallis
77 haaste Suomelle, niin inhimillisesti kuin taloudellistikin.

78 Ennaltaehkäisevyys on avainasemassa, kun puhumme siitä, kuinka mielenterveysongelmia
79 voitaisiin ehkäistä. Valtakunnallinen projekti tai muutamalla hyvinvointialueella toteutettava
80 pilotti toisi näkyväksi sen, kuinka yleisiä mielenterveysongelmat ovat, sillä noin 20–25
81 prosenttia nuorista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. Keskustanuoret näkee, että
82 tähän voisi ottaa oppia esimerkiksi erinomaisin tuloksin tehdystä Pohjois-Karjala-projektista,
83 jossa oli tarkoituksena vähentää sairastumista sydän ja verisuonitauteihin. Mielenterveyden
84 edistäminen on yhteiskunnallisesti kansanterveysteko ja henkilökohtaisesti mahdollinen
85 pelastus.

86 Nuorten pahaan oloon pitäisi puuttua jo alkumetreillä ja pyrkiä purkamaan taustalla olevia
87 rakenteita kuten lapsiperheköyhyyttä, sekä syrjäytymisen uhkaa. Oikea-aikainen
88 puuttuminen mielenterveyden ongelmiin tuo myös yhteiskunnallisesti kustannussäästöjä -
89 kun toimivat keinot ongelmiin löydetään, on mahdollisuus pysyä kiinni elämässä sekä
90 arjessa, eikä tippua suojaavien verkkojen läpi.

91 Suurin osa ihmisistä kohtaa ennen aikuistumistaan kuormittavia kokemuksia, osa lukuisia.
92 Kaikki eivät tarvitse mielenterveyteen ammattilaisen apua, mutta osa voi sairastua vakavasti
93 ja tällöin nopea apu on tarpeen. Yleisimmät sairaudet nuorten aikuisten työkyvyttömyyden
94 taustalla ovat masennushäiriöt ja psykoottiset häiriöt sekä kaksisuuntainen mielialahäiriö.
95 Näin ollen mietimme usein, että miten yksilöä voitaisiin auttaa, tukea ja valmentaa. Sen
96 sijaan yhteiskunnallisesti voisimme myös miettiä, mitä voitaisiin tehdä, ettei mielenterveys ei
97 menisi alun perinkään rikki. Nuorten mahdollisuudet selviytyä opintojen ja työelämän
98 haasteista paranevat, jos haitallisten kokemusten kasaantuminen pystytään ehkäisemään ja
99 suojaavia tekijöitä vahvistamaan - näitä suojaavia tekijöitä on muun muassa riittävä
100 toimeentulo, nuorten mahdollisuus vaikuttaa sekä hyvät ihmissuhteet. Näin ollen
101 yhteiskunnallisesti on pyrittävä turvaamaan nuorten jaksaminen arjessa mahdollistamalla
102 esimerkiksi monipuoliset harrastusmahdollisuudet, riittävä toimeentulo, unohtamatta nuorten
103 aitoa mukaanottamista heitä koskevissa yhteiskunnallisista päätöksistä.

104

105 **Palo- ja pelastustoiminta**

106 Palo- ja pelastustoiminnan palveluissa on kyse akuutista, henkeä uhkaavasta avun
107 tarpeesta.

108 Jokainen minuutti ratkaisee ihmishenkiä pelastaessa, jolloin palveluiden saatavuus ja sijainti
109 ovat avainasemassa. Jokapuolella Suomea on saatava apua inhimillisessä ajassa, oli sitten
110 kyse taajamasta, harvaan asutusta maaseudusta taikka saaristosta.

111 Saumaton yhteistyö ensihoidon, pelastuslaitosten sekä sopimuspalokuntien välillä
112 mahdollistaa oikean hoidontarpeen, nopeasti ja paikallisesti. Erityisesti sopimuspalokunnat
113 ovat maaseudulla sekä harvaan asutuilla alueilla nopein avun tarjoaja, eivätkä
114 Keskustanuoret kannata leikkauksia niiden toiminnan edellytyksiin.

115 Keskustanuoret näkee, että palo- ja pelastustoiminta tulee tunnistaa yhtä merkittävänä
116 osana hyvinvointialueiden toimintaa, kuin sosiaali- ja terveystalvet.

117

118 **Sosiaalityö**

119 Sosiaalityön tulee kulkea yksilön mukana koko elämän; lapsuudesta ja nuoruudesta
120 aikuisuuteen ja vanhuuteen. Yksilölle sosiaalityön merkitys voi olla elämänmittaisia
121 suuntaviivoja muovaava.

122 Onnistuneilla sosiaalipalveluilla pystytään keventämään terveyspalveluiden kuormittunutta
123 taakkaa. Erityisesti sosiaalipalveluissa on mahdollista toteuttaa uusia malleja ja
124 toimintatapoja, muun muassa jalkautumalla hankalasti tavoitettavien ihmisryhmien pariin,
125 sekä etä- ja digimahdollisuudet palveluiden saatavuuden turvaamiseksi. Sosiaalityön
126 haasteena on valtava työntekijäpula. Yksityiset palveluntarjoajat ovat välttämätön ratkaisu
127 monilla hyvinvointialueilla, mutta ovat kallis ratkaisu niin yksilölle kuin hyvinvointialueelle.

128 Avoin vuorovaikutus sekä vertaisuuden kokemukset ajavat syrjäytyneessä asemassa olevia
129 henkilöitä takaisin kohti yhteiskuntaa. Kokemusasiantuntijoiden käyttö sekä
130 ryhmätoimintojen lisääminen luovat vaikuttamisen ja kuulluksi tuleminen kokemuksia. On
131 tärkeää, että jokainen asiakas saa vaikuttaa palvelujen toteuttamiseen niin merkittävässä
132 määrin kuin mahdollista. Jokaisessa kontaktitilanteessa on otettava huomioon asiakkaan
133 toiveet ja persoonallisuus. Jatkumo positiivisissa hoitosuhteissa ja työntekijöiden
134 vaihtomahdollisuus matalalla kynnyksellä ahdistavaksi koetuissa hoitosuhteissa ovat
135 ensiarvoisen tärkeitä.

136 Korkeakuluisen sijaishuollon tarpeen vähentämiseksi varhaisen puuttumisen periaate on
137 laitettava käytäntöön niin, että mahdollisimman moni tukea tarvitseva perhe saisi apua arjen
138 haasteisiin, jolloin eskaloituminen huostaanoton tarpeeksi estyisi monin paikoin.

139

140

141 **Osallisuus**

142 Keskustanuoret näkee, että ihanteellisessa yhteiskunnassa päätöksenteko tapahtuu lähellä
143 ihmistä.

144 Kaiken päätöksenteon keskiöön asetetaan ihmisyyys – ennen kaikkea toimivan demokratian
145 edellytyksenä on, että kansalaiset näkevät arvon osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen
146 kehittämiseen. Keskustanuoret näkee toteutetun sote-uudistuksen ja hyvinvointialueet
147 askeleena kohti laajempaa kansanvaltaista maakuntahallintoa. Ihmiset ovat oman elämänsä
148 ja elinympäristönsä parhaita asiantuntijoita. Siksi haluamme, että tulevaisuudessa 15-
149 vuotiaat saavat äänestää ja asettua ehdolle maakuntien valtuustoihin.

150 Keskustanuoret näkee, että nuorisovaltuuston edustajalle tai edustajille on annettava puhe-
151 ja läsnäolo-oikeus jokaiseen hyvinvointialueen toimielimeen sekä oma budjetti, jolla toteuttaa
152 nuorille tärkeitä hankkeita ja vahvistaa nuorten osallisuutta. Toimiva demokratia ottaa
153 mukaansa kaiken ikäiset. Nuoret ovat oman elämänsä asiantuntijoita, ja siksi on tärkeää,
154 että nuoret itse pääsevät vaikuttamaan heitä koskeviin päätöksiin ja palveluihin.
155 Keskustanuoret näkee, että osallisuuteen panostaminen on investointi, joka kannattaa tässä
156 hetkessä tulevaisuustekona. Merkityksellinen osallistumisen kokemus kiinnittää nuoria
157 vahvemmin alueelleen ja siten lisää alueen elinvoimaa monialaisten keinojen voimin.